

BOTYKAPETERD

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

2017.

TARTALOMJEGYZÉK

.....

1. Bevezetés

2. Botykapeterd bemutatása

Általános településképi, településkarakter

3. Örökségünk

A településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

4. Településképi szempontból meghatározó területek Botykapeterden

Eltérő karakterű területek lehatárolása, a településképi, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

Településképi szempontból meghatározó területek megnevezése:

1. Kialakult falusias lakóterület
2. Ipari terület
3. Szőlő-hegyi terület
4. Beépítésre nem szánt temetői terület
5. Jellemzően beépítésre nem szánt terület

5. Ajánlások

A településképi minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató:

I Kialakult falusias településrészre, I Ipari területre, I Szőlő-hegyi terület, I Jelentős zöld területre, I Beépítésre nem szánt temetői területre és a I Beépítésre nem szánt területre nézve:

Telepítés
Terepalakítás
Magasság
Tetőhajlásszög
Tetőforma
Szín
Tornácok
Ajtók, ablakok
Homlokzatképzés, anyaghasználat
Részletek
Kerítések, térfalak
Kertek

Közterületek településképi útmutatója:

Utcák
Köztetek, közparkok, közkertek

6. Jó példák I épületek, épített részletek

épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

7. Jó példák I sajátos építményfajták

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

1_BEVEZETÉS

.....

Jelen kézikönyv segítség kíván lenni Botykapeterd település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. A másolás, sokszor giccses elemek helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása a cél a tervezői szabadság megtartása mellett.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan tovább íródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatokról a zenén át egészen épített környezetünkig.

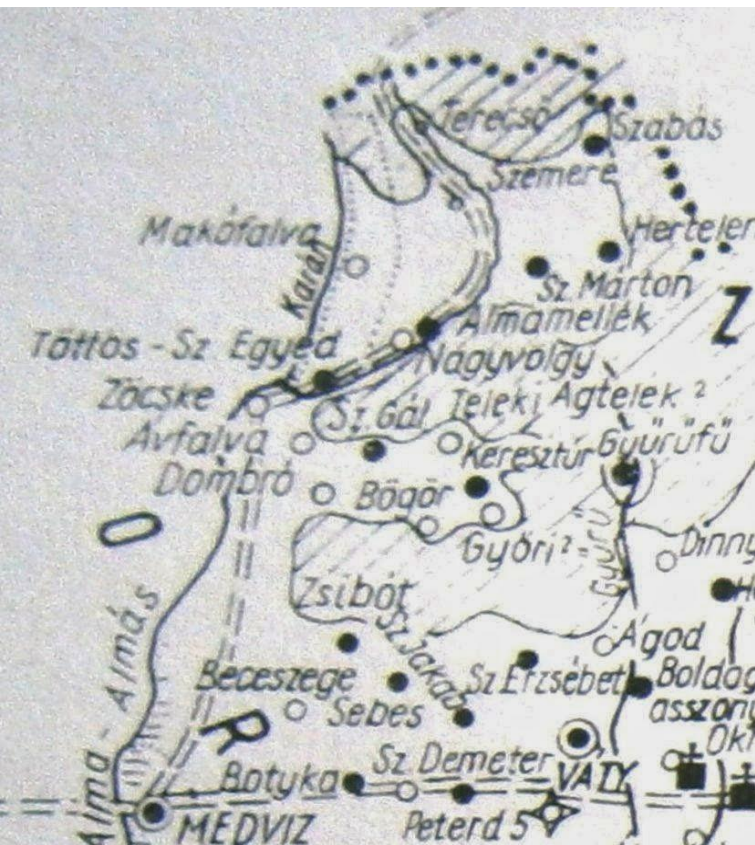
2_BOTYKAPTERD BEMUTATÁSA

.....
Általános településkép, településkarakter

Botykapeterd község a Dél-Dunántúli Régióban, Baranya megye nyugati részén, a szigetvári járásban Pécsről 29 km-re, Szigetvártól 6 km-re terül el. A település észak – déli fekvésű, amit a 6-os számú fő közlekedési út nyugat-keleti irányban kettészeli. Az autóbusszjáratok sűrűsége miatt tömegközlekedése viszonylag megoldott. Szomszédos községek: Becefa, Dencsháza, Nagypeterd, Nyugotszenterzsébet, Rózsafa.

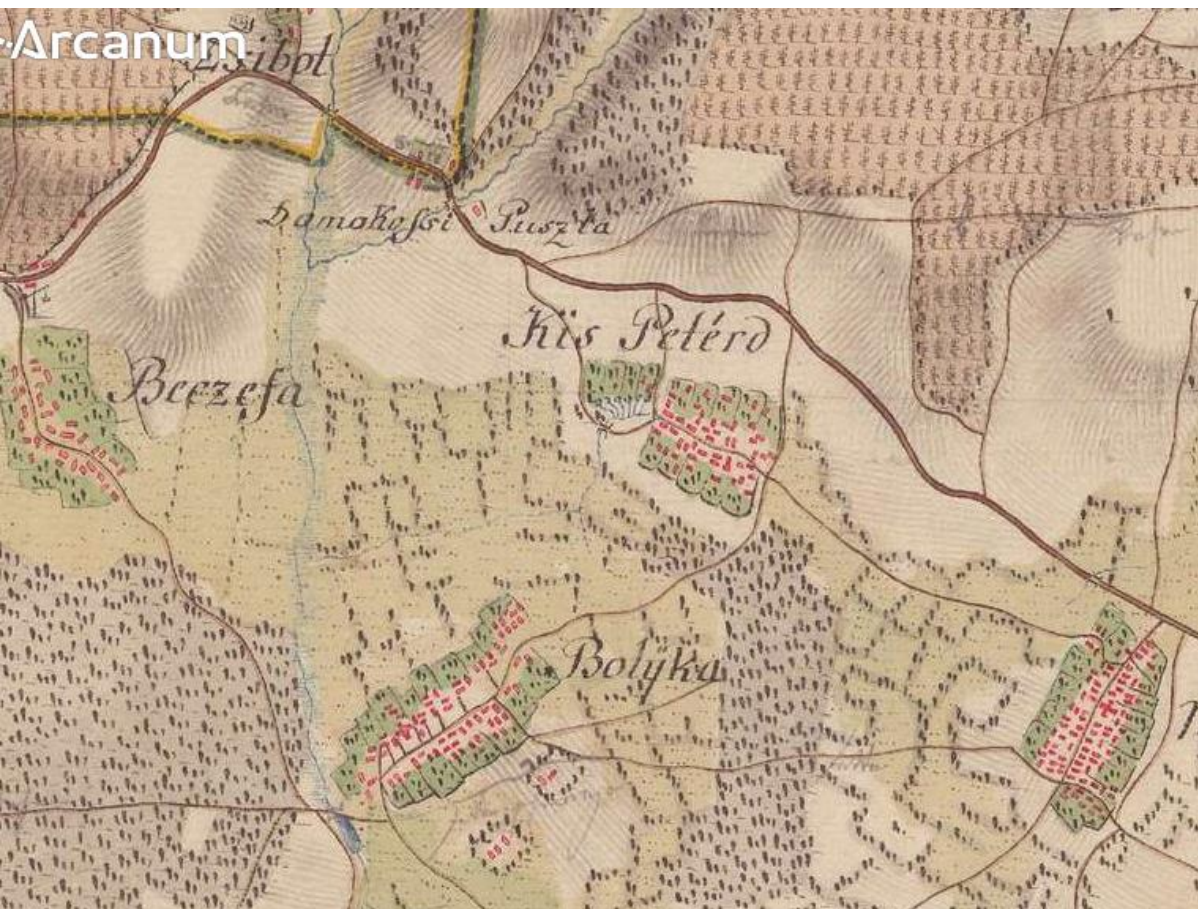
A település a dombság és a síkság találkozásánál terül el. Tőle északra a Zselic déli nyúlványai láthatóak, dél felé haladva a sík terület következik. Ez a sík rész aztán az Ormánságba, a Dráva folyó völgyébe érkezik. A Zselic déli részét erdő és szőlő borítja. A falut határoló sík terület nagyobb része szántó, kisebb része legelő. A talaj sárga, agyagos és kötött, aranykorona értéke 25.

A dombvidék viszonylag egyszerű geológiai felépítésű. A felső-pannon agyagba, agyagos homokba, homokkőbe és főleg homokba vésődtek a völgyek. A területet lösz és löszszerű képződmények vékonyabb, vastagabb rétegben fedik be. Szerkezeti vonalak sűrűn tagolják a dombvidéket. A Dráva-völgy, melynek északi határán fekszik Botykapeterd, kialakulása és mai domborzata mindenképpen alföldi típusnak, illetve jellegűnek minősíthető. Északi határa a Zselic déli lába, alrégióként határozható meg az Almás-patak hordalékkúpja, amelyhez teljesen elmosódó határokkal csatlakozik a Dráva magas ártere. Domborzatilag teljesen egységes és egyhangú morfológiai körzet színes mélyszerkezettel rendelkezik. Az árokrendszer süllyedése a pannon időszakban kezdődött meg. A mai csapásirányú fejlődése a felső-pliocénban, illetve az ópleisztocénban indult meg.

Botykapeterd éghajlati, időjárásai szempontból is határterületre esik. Az egyik a Szentlőrinc-Szigetvár-Barcs vonalától délre eső rész. Mérsékelttel nedves körzet enyhe téllal. Meleg terület, ahol még a szárazföldi hatások erősen érvényesülnek. Magyarországon talán éppen ezen éghajlati körzetben érvényesül leginkább a szárazföldi, óceáni és mediterrán hatások keveredése. Ez utóbbi hatás a szubmediterrán jelleg érvényesülésében nyilvánul meg, amely abból adódik, hogy a Földközi-tengeri légtömegek elsődleges érkezési területe. Ez megmutatkozik az erőteljesen kifejlődő őszi csapadékmaximumban, amely esetenként meghaladja a nyár eleit, valamint a tél enyhességében. A sugárzási és csapadék adottságok együttesen kiváló feltételeket biztosítanak a hőigényes növények termesztésére. A másik – benne a Zselic déli nyúlványaival – a mérsékelttel nedves körzet enyhe télű dombsági terület. Mérsékelttel meleg vidék, ahol az óceáni hatások vannak túlsúlyban. A körzet éghajlati viszonyai a mezőgazdasági művelésnek kedvező feltételeket biztosítanak.

Botykapeterd és környéke már a római korban lakott hely volt. A rómaiak i.e. 12-9. század között vették birtokukba a Szávától északra fekvő területet, így ettől az időponttól számítjuk a római uralom kezdetét a Drávától északra elterülő Baranya megyében is. Pannóniában a rómaiak jól szervezett közigazgatást hoztak létre. Az úthálózat kialakítása hadi és kereskedelmi szempontból is fontos volt számukra. A mai Baranya megyét két transzkontinentális hadiút szelte át, melyeket kisebb jelentőségű, de az itteni élet szempontjából fontos útvonalak kötötték össze. Római út futott Sopianae-ből kiindulva Bicsérd, Szentlőrinc és Szigetváron keresztül. Az úttal párhuzamosan futó domboldalakon a veteránok, a kiszolgált katonák kaptak kisebb birtokokat, amelyeken szőlőművelést folytattak. A rómaiak jelenlétét Nagypeterd területén a temető mellett előkerült cserépdarabok, valamint a Csatahelynél felszínre került római kövesút nyomvonala igazolják.

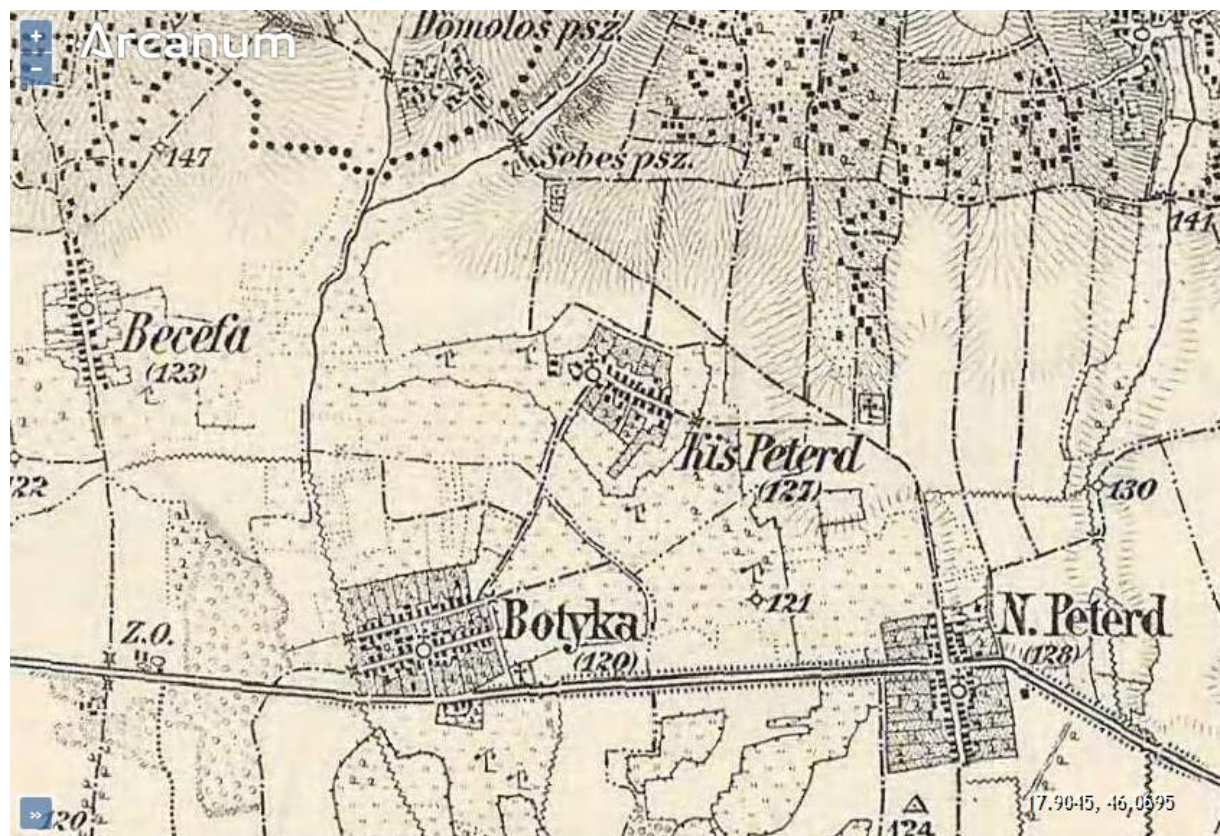
A község Botyka és Kispeterd települések 1931-ben történt egyesítéséből keletkezett. Botyka első írásos említése 1258-ból való. A Botyka személynévből keletkezett (1275: Botka), az alapjául szolgáló személynév a Bot személynévnek a származéka. A hagyomány szerint a község korábbi lapályos helye körül igen szép pontyokat fogdostak, éppen innen ragadt volna a lakosokra a Pontykai név, melyből a mai Botykai nevezet ered. A hagyomány szerint nem a mostani helyén, hanem az országúton jóval alább fekvő erdő alatt, akkor még posványos helyen volt. A hódoltságot követően hagyta el a lakosság a régi helyét és a hegyhez közelebb, dombosabb helyre költözött. 1332-ben egyházas hely volt. A pápai adószedők 1332-ben 10, 1333-ban 10, 1334-ben 9, 1335-ben 10 báni dénárt szedtek be Botykai Domokos paptól. 1542-ben Botykát köznemes (Kálnai és Késás család) és egytelkesnemes birtoklásban lévő plébániás helyként írták össze.

A hódoltság alatt lakott hely maradt: 1565-ben 23 családfő, 1571-ben 25 magyar családfő adózott. A hódoltság idején a település vallást váltott. A szigetvári rombolás után a török hatalom a vár kiigazítása miatt többek között Botyka akkori templomának tégláit is a lerombolt várfalak javításához hordta el, a botykai templomot elhanyaglatta. Ezt követően fatemplomot építettek a lakók, kőtemplomuk csak az 1800-as évek első felében készült el. 1692-ből Srott György szigetvári tisztartó összeírásában Botyka földesúraként Grerem Ádám

szerepel. 1767-ben 61 örökös jobbágy és 2 házas zsellér adózót írtak össze a hercegi Eszterházy-család birtokán. A 18. században szerbekkel és horvátokkal települt be.

Kispeterd első említése 1324-ből való Petherd alakban. A Peterd elnevezés a Péter személynévként a -d képzős származékából keletkezett. Papja 1332-ben 10, 1333-ban 6, 1334-ben 5 báni dénárral adózott. 1542-ben Kispeterd egytelkesnemesek és a köznemes Csegele Mihály birtokaként szerepel. A hódoltság alatt lakott település maradt. Az 1565-ös török összeírás 7, az 1571-es török adóösszeírás 13 fő adózót tüntetett fel.

A hódoltság idején a település vallást váltott. Már 1576-ban temploma volt. 1696-os dikális összeírásban Kispeterd, mint nemesek települése szerepel. 1767-ben a település herceg Eszterházy Miklós szentlőrinci uradalmához tartozott. Kispeterden regisztráltak 24 házat (22 telkes jobbágyot, 2 házas zsellért).

2001-ben az 1742 ha nagyságú Botykapeterden 396 fő élt 134 lakásban. Népességének 88 %-a tartozik valamely egyházhoz, felekezethez. Lakói között cigány, horvát és német nemzetiségűek is élnek. Infrastruktúrája részben kiépített: 1951-ben létesült telefon-, 1911-ben bevezetett villany-, 1988-ban kialakított vezetékes ivóvíz-, valamint 2000-ben létrehozott földgázhálózattal rendelkezik. A faluban könyvtár, mobilposta, csárda és vendéglő működik. Általános iskolája 1979-ben szűnt meg. A gyermekek a nagypeterdi általános iskolát és óvodát látogatják. Háziorvos hetente egyszer rendel. A településen foglalkoznak szőlőműveléssel, valamint sertés-, és juhtenyésztéssel. Határában elpusztult falvak: Medvez, Péterfa, Szentdemeter.

A település híres szülötte Bagol András (1820–1911) bognármester, botfaragó.

A családi hagyomány szerint részt vett az 1848–49-es szabadságharcban, kapitányi ragra emelkedett, magát Kossuth-ot is elkísérte Turinba. Aktívan részt vett a 48-as, illetve a Függetlenségi Párt választási küzdelmeiben, illetve a Nép Zászlója képes politikai hetilap terjesztője és tudósítója volt. A szájhagyomány szerint részt vett a helyi református templom megépítésében, ennek famunkáit készítette, illetve irányította. Utódai állítása szerint, magát az építési engedélyt is ő kérte meg Bécsben. Tavasszal indult gyalogszerrel, és ősszel tért meg a passzussal Botykára.

Munkái köréből csak kései faragványai ismertek, melyeket 1891 és 1903 között faragott. Készített botokat, fokosokat, karikásnyelet, ritkábban más használati tárgyakat, borotvatokokat, vetélőket és a vidékre jellemző nagyméretű középorsós borsajtókat.

Leggyakrabban alkalmazott díszítőtechnikája a karcolás volt. A vonalakat, esetleg a vonalközöket színezéssel élénkítette spanyolviasz, festék, választóvíz használatával. Kedvelt színei a piros, a zöld és a fekete. Domború faragással a sétatokok fogórészét díszítette, de gyakran domborúan faragott levélkoszorúval választotta el a figurális díszítésű mezőket is egymástól. Az öntéssel készült mintákat is elválasztó gyűrűként alkalmazta, de öntés védi a botok alsó végét és rögzíti a botfejet, a kampófejet a nyélhez.

A kompozícióalkotás sajátos eszközeként használta a feliratot, mely a díszítmény szerves részét képezi. Egyrészt ezzel pontosította a kompozíció mondanivalóját, másrészt általa nevezte meg, hogy egy-egy motívum mit vagy kit ábrázol. Faragványai csak részben illeszthetők be a dunántúli pásztorművészet hagyományába. Helye az ügyes kezű falusi mesteremberek, a faragópásztorok, valamint a naiv alkotók között jelölhető ki.

Bagol András faragásai az ország számos néprajzi múzeumában megtalálhatóak pl. Néprajzi Múzeum Budapest, Janus Pannonius Múzeum Pécs. Munkásságát a Botykapeterd Kossuth utca 25. szám alatt található Bagol András Hagyományok Házában emlékkiállítás mutatja be.

(Forrás: S. Kovács Ilona: Bagol András faragópásztor, Ethnographia XCVIII. 1987, 101–112.

Perger Gyula: Adatok Bagol András történelem szemléletéhez, A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Közleményei 03, Kaposvár, 2014, 227–234.

Szelestey László: Bagol András élete és munkássága, Dobogó IX. évfolyam 6. szám, 2010, 26–27.,

Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történelmi földrajza I. 331–2, Budapest, 1963., térképmellékletének részlete

a <http://kincsesziget.blogspot.hu/> oldalról, <http://www.botykapeterd.hu/>, a műholdas kép a maps.google.com oldalról származik)

3_ÖRÖKSÉGÜNK

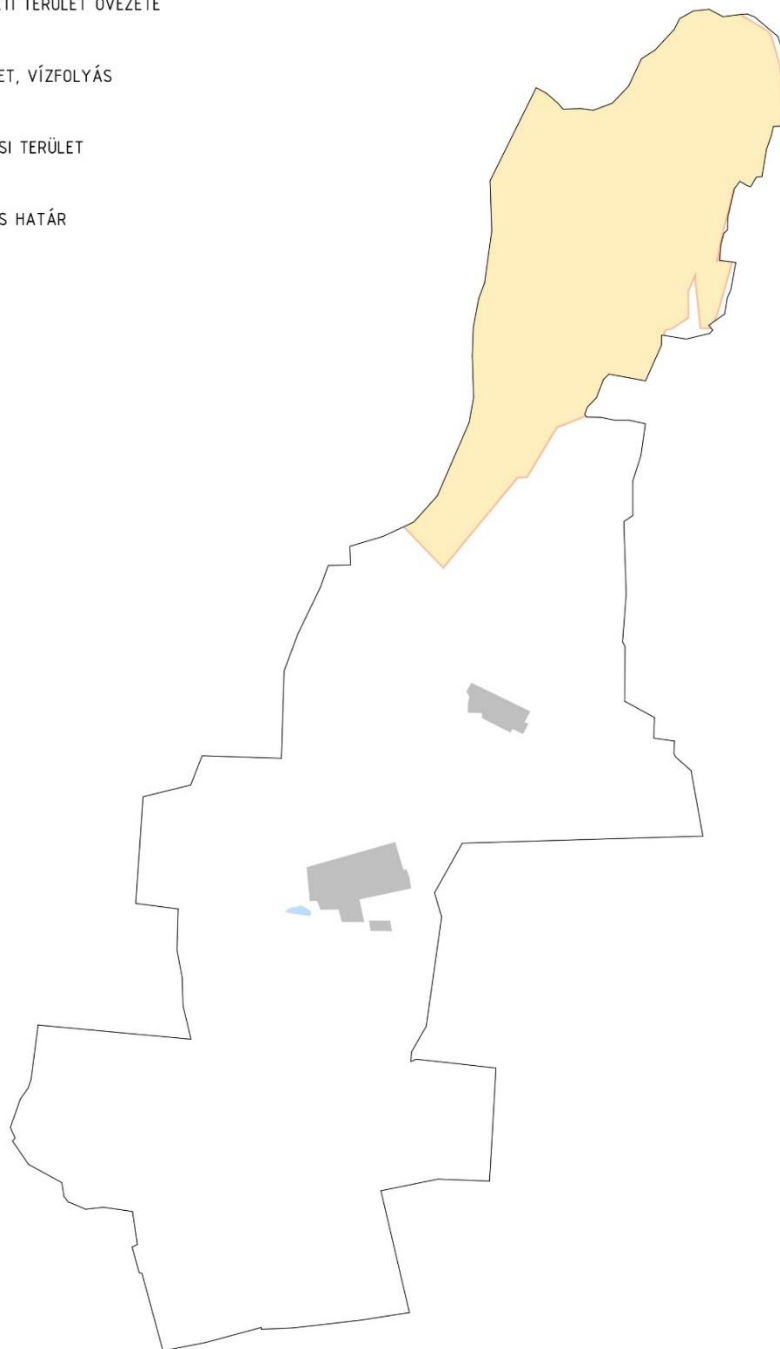
A településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

3.1. Országos védettségű természeti értékek

JELMAGYARÁZAT

- VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLET VÉDŐÖVEZET
- TERMÉSZETI TERÜLET ÖVEZETE
- VÍZFELÜLET, VÍZFOLYÁS
- TELEPÜLÉSI TERÜLET
- TELEPÜLÉS HATÁR

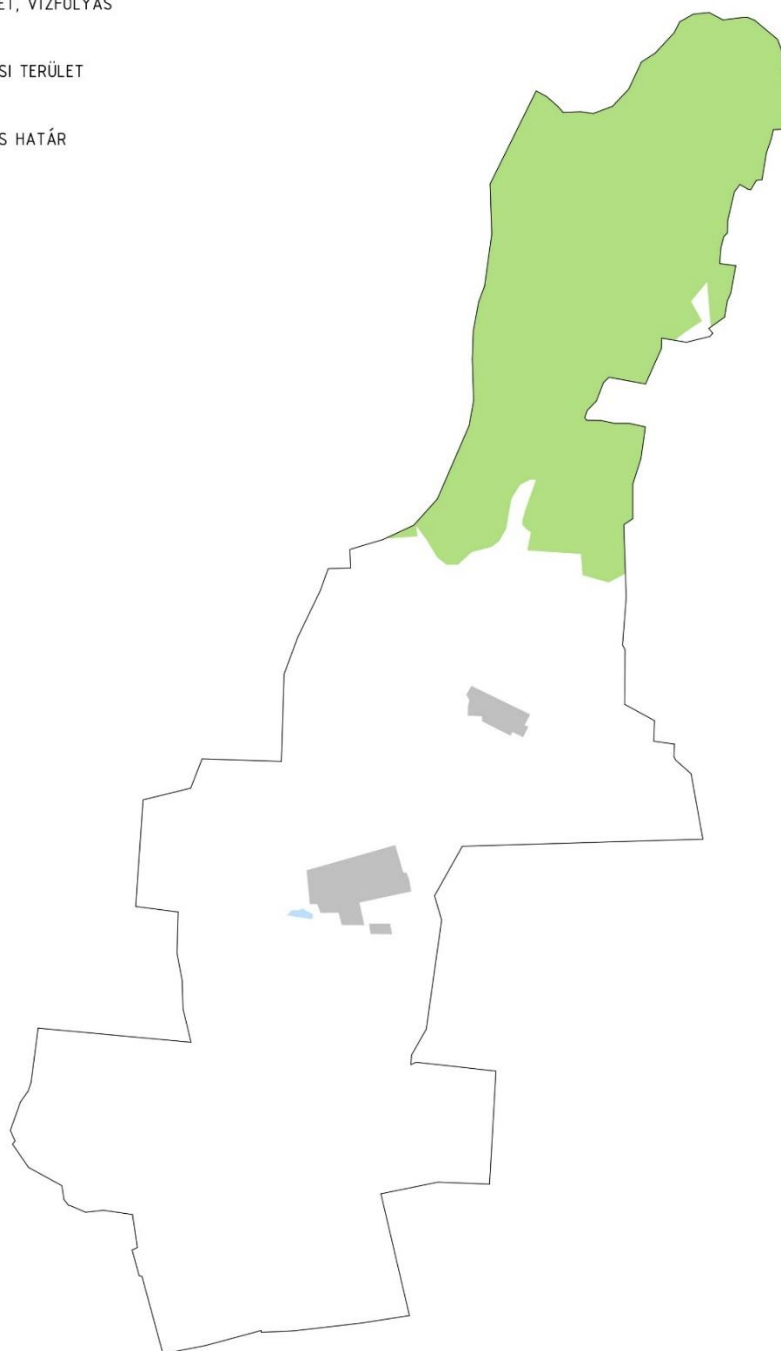
BOTYKAPETERD Védett természeti terület

JELMAGYARÁZAT

- TÁJKÉPVÉDELMI TERÜLET ÖVEZETE
- VÍZFELÜLET, VÍZFOLYÁS
- TELEPÜLÉSI TERÜLET
- TELEPÜLÉS HATÁR

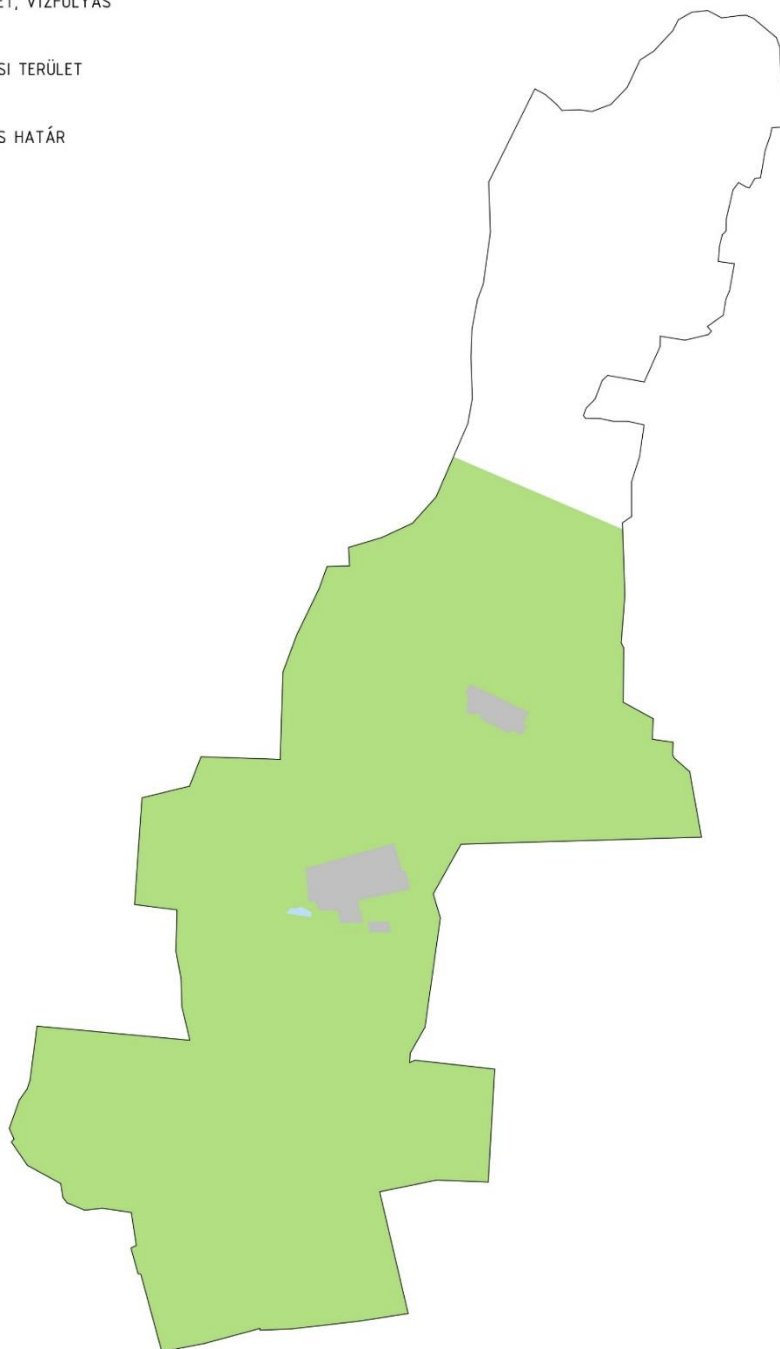
BOTYKAPETERD Tájképvédelmi terület övezet

JELMAGYARÁZAT

- KIEMELTEN FONTOS ÉRZÉKENY TERMÉSZETI TERÜLET ÖVEZETE
- VÍZFELÜLET, VÍZFOLYÁS
- TELEPÜLÉSI TERÜLET
- TELEPÜLÉS HATÁR

BOTYKAPETERD Kiemelten fontos érzékeny természeti terület

3.2 Országos és helyi építészeti értékek

—Az országos védelem alatt található műemlék (és előterjesztett) és műemléki környezet

—Helyileg védett épületek, épületrészletek és terület

sorszám	utca	házsám	helyrajzi szám	funkció	védetség foka
Országos védetség					
M1	Kossuth Lajos u.		71	Református templom	M
Műemléki környezet			70, 72, 52/1, 25/1, 26, 28/1, 52/2, 27	Műemléki környezet	
M2	Szigetvári u.	9	38	Messzilátó csárda	M
Műemléki környezet			34, 35/5, 35/6, 39, 46, 1/1, 9		
M3 (előterjesztett)	Kossuth Lajos u.	26	70	Református lelkészlak	M (előterjesztett)
Műemléki környezet					
Helyi védetség					
1.	Kossuth Lajos u.	1	10	Gazdasági épület, utcai kerítés	H1
2.	Kossuth Lajos u.	5	12	Utcai kerítés	H1
3.	Kossuth Lajos u.	6	82/1	Utcai kerítés	H1
4.	Kossuth Lajos u.	19	23	Lakóépület, utcai kerítés	H1
5.	Kossuth Lajos u.	20	74	Lakóépület	H1
6.	Kossuth Lajos u.	14	77	Utcai kerítés	H1
7.	Kossuth Lajos u.		27	I. és II. világháborús emlékmű	H1
8.	Rákóczi Ferenc u.		202	Református templom, kerítés, világháborús emlékmű	H1
9.	Rákóczi Ferenc u.	7	288	Lakóépület és gazdasági épület	H1
10.	Rákóczi Ferenc u.	9	286	Gazdasági épület és utcai kerítés	H1
11.	Rákóczi Ferenc u.	26	238	Lakóépület	H1
12.	Rákóczi Ferenc u.	28	236	Gazdasági épület	H1
13.	Rákóczi Ferenc u.	30	230	Lakóépület	H1
14.	Rákóczi Ferenc u.	36	223	Lakóépület és utcai kerítés	H1
15.	Rákóczi Ferenc u.	37	222/1	Utcai kerítés	H1
16.	Rákóczi Ferenc u.	40	219	Utcai kerítés	H1
17.	Botykai temető		0146	Régi sírkövek	H1
18.	Kispeterdi szőlő		314	Présház	H1
19.	Kispeterdi szőlő		697	Présház	H1
20.	Kossuth Lajos u.	7	13	Lakóépülettömeg és utcai homlokzat	H2
21.	A kertes mezőgazdasági terület	HT	27.	A kertes mezőgazdasági terület (kérdéses a védetség fenntartása, egyre több présház tűnik el)	HT

M – Országos műemléki védetség

MK – Országosan védett műemlék (vagy műemléki jelentőségű terület) közvetlen környezete, amit védetté nyilvánítottak.

H1 – Helyi, az építmény, vagy együttes egészére vonatkozó védetség

H2 – Helyi, az építmény részértékeire vonatkozó védetség

HT – Helyi területi védetség

Kossuth Lajos utcai református templom országos védeettséggel rendelkezik (M III 438)

*Szigetvári utca 9, országos
védelemmel rendelkező
csárda épülete.*

*Rákóczi Ferenc utca , helyi
védelemmel rendelkező
református templom
kerítéssel*

*Rákóczi Ferenc utca, helyi
védelemmel rendelkező
világháborús emlékmű*

*Kossuth Lajos utca 1, helyi
védelemmel rendelkező
gazdasági épülete*

*Kossuth Lajos utca 19,
védeettséggel rendelkező
lakóépület és a hozzá
tartozó kerítés.*

*Kossuth Lajos utca,
védeettséggel rendelkező I.
és II. világháborús emlékmű*

Botykapeterdi temető régi
sírkövei, helyi védelemmel
rendelkeznek.

4_TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

.....

Elterő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

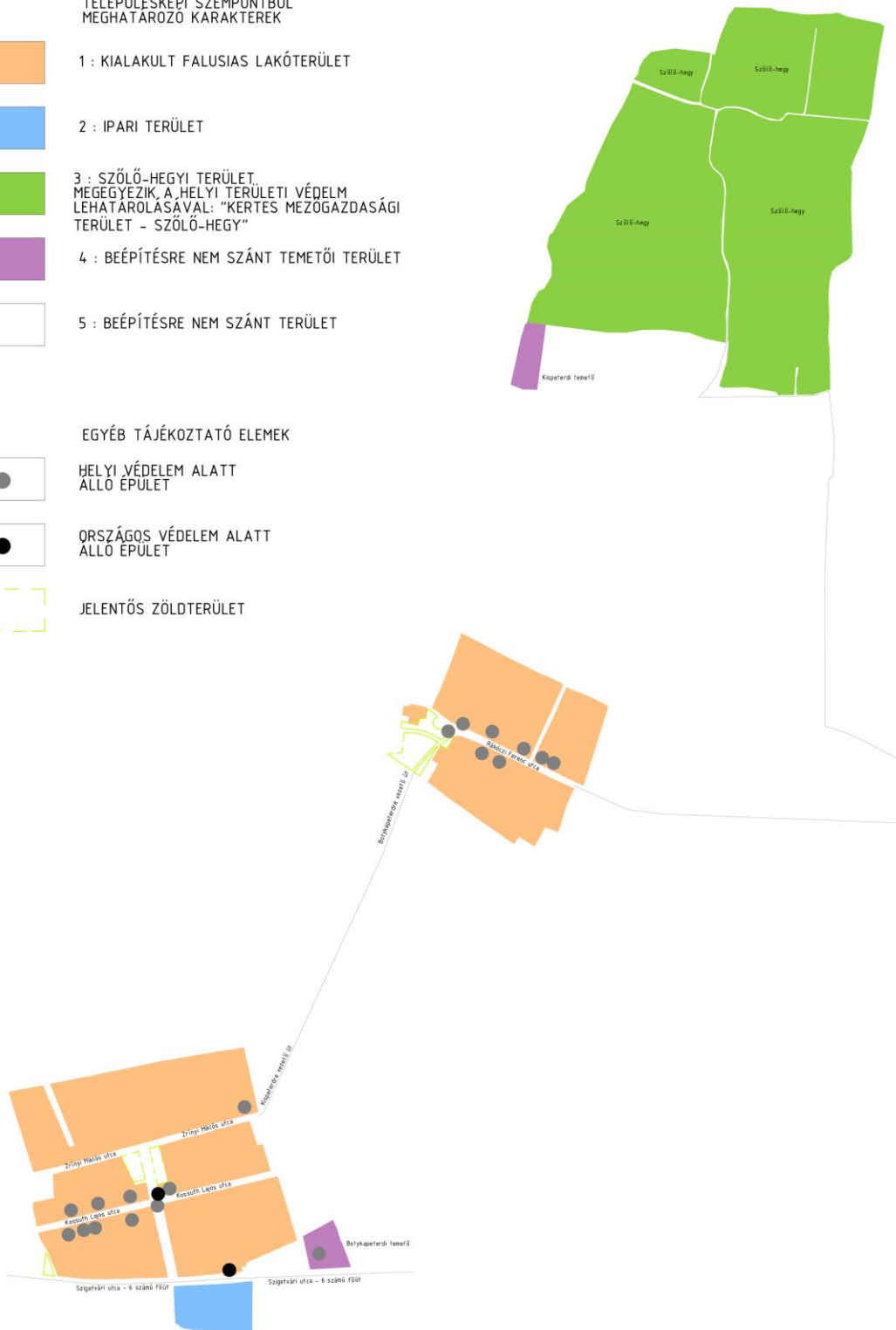
JELMAGYARÁZAT

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL
MEGHATÁROZÓ KARAKTEREK

	1 : KIALAKULT FALUSIAS LAKÓTERÜLET
	2 : IPARI TERÜLET
	3 : SZŐLŐ-HEGYI TERÜLET.
MEGÉGYEZIK A HELYI TERÜLETI VÉDELME
LEHATÁROLÁSAVAL: "KERTES MEZŐGAZDASÁGI
TERÜLET - SZŐLŐ-HEGY"
	4 : BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TEMETŐI TERÜLET
	5 : BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

EGYÉB TÁJÉKOZTATÓ ELEMOK

	HELYI VÉDELEM ALATT
ÁLLO ÉPÜLET
	ORSZÁGOS VÉDELEM ALATT
ÁLLO ÉPÜLET
	JELENTŐS ZÖLDTERÜLET

JELMAGYARÁZAT

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL
MEGHATÁROZÓ KARAKTEREK

- 1 : KIALAKULT FALUSIAS LAKÓTERÜLET
- 2 : IPARI TERÜLET
- 3 : SZŐLŐ-HEGYI TERÜLET,
MEGEGYÉZIK, A HELYI TERÜLETI VÉDELM
LEHATÁROLÁSAVAL: "KERTES MEZOGAZDASÁGI
TERÜLET - SZŐLŐ-HEGY"
- 4 : BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TEMETŐI TERÜLET
- 5 : BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

EGYÉB TÁJÉKOZTATÓ ELEMOK

- HELYI VÉDELEM ALATT
ÁLLÓ ÉPÜLET
- ORSZÁGOS VÉDELEM ALATT
ÁLLÓ ÉPÜLET
- JELENTŐS ZÖLDTERÜLET
- VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLET VÉDŐÖVEZET
- TERMÉSZETI TERÜLET ÖVEZETE
- TÁJKÉPVÉDELMI TERÜLET ÖVEZETE
- KIEMELTEN FONTOS ÉRZÉKENY
TERMÉSZETI TERÜLET ÖVEZETE

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLET:

.

1 : KIALAKULT FALUSIAS LAKÓTERÜLET

A település kialakult falusias lakóterületeiről általánosságban elmondhatjuk, hogy oldalhatáron álló beépítésűek, oromfallal az utca felé fordulva vagy azzal párhuzamosan épületek falusias külsőt mutatva. Az épületek hosszú keskeny tömegükkel, többször az utcára beforduló elülső szárnnyal rendelkeznek. Jellemzően 35–40 fok közti tető hajlásszöveget alkalmaznak. A telkekre jellemző, hogy hosszan benyúlnak az utcafronttól, ezzel keskeny parcellákat alkotva. Az épületekre jellemző, hogy az elülső lakórész rendelkezik kapcsolattal az utcával míg a hátsó udvaron a melléképület található. Az épületek földszintesek.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLET:

.....

2 : IPARI TERÜLET

Az ipari területhez tartozik a település déli végén a 6 számú főút túloldalán található ipari telep, amely elkülönül a település egészétől.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLET:

.....

3 : SZŐLŐ-HEGYI TERÜLET

A település szőlőhegyén az épületállomány eltér a kialakult falusias és újszerű falusias lakóterületektől. Ebben az esetben nem is beszélhetünk lakóterületről, helyette a szorosan a mezőgazdasági művelés, azon belül a szőlővel foglalkozó ágazat kiszolgálására szolgáló présházak karakteres megjelenés a mérvadó. Általánosságban elmondhatjuk, hogy szabadon álló beépítésűek, utcához való viszonyát jelen helyzetben nem tudjuk és nem is kell vizsgálni. Az épületek hosszú keskeny tömeggel rendelkeznek. Jellemzően 35-40 fok közti hajlásszöveget alkalmaznak. A telkekre jellemző, hogy nincs közel azonos formai megjelenési formája. Az épületekre jellemző, hogy kevés általában 1-2 helyiséggel rendelkeznek. Az épületek földszintesek.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLET:

..... 4 : BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TEMETŐI TERÜLET

A beépítésre nem szánt temetői terület közé tartozik a település északi végében elhelyezkedő temetői területek valamint a Kispeterdi településrészben a szőlő-hegyi területek mellett található.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLET:

.....

5 : JELLEMZŐEN BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET (KÜLTERÜLET)

A beépítésre nem szánt területek közé tartoznak településünkön az utak nyomvonalai, patakok medrei és a külterülethez tartozó területrészek.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLET:

.....

5 : JELLEMZŐEN BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET (JELENTŐS ZÖLDTERÜLET)

A jelentős zöldterülethez tartozik a Botyka településrészen található templom szomszédságában megtalálható terület, amelyen a játszóteret használva lehetőség nyílik a gyerekek számára eltölteni a szabadidejüket, valamint a Kispeterdi településrészen a másik református templomot is magában foglaló terület és az itt található játszótér és a sportpálya.

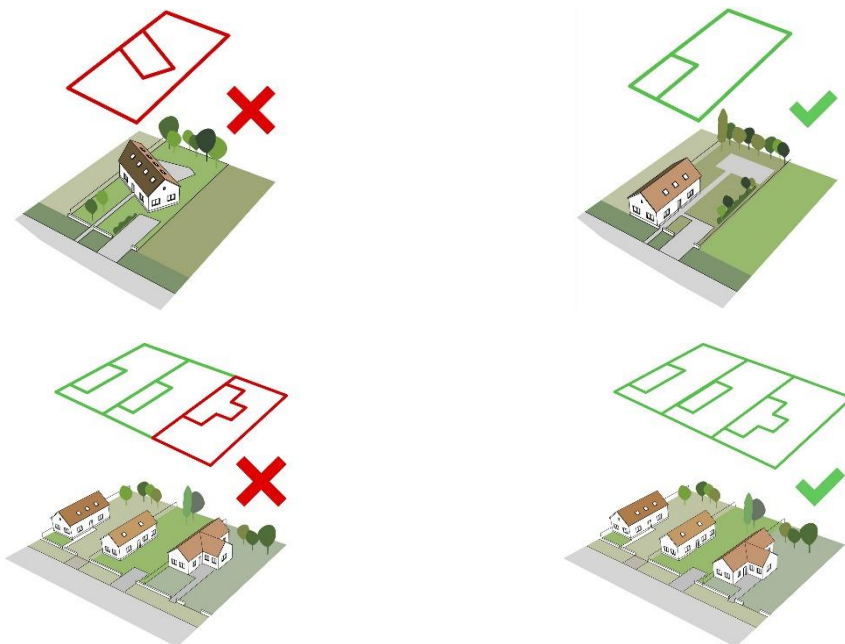

5_AJÁNLÁSOK

1 : KIALAKULT FALUSIAS LAKÓTERÜLET

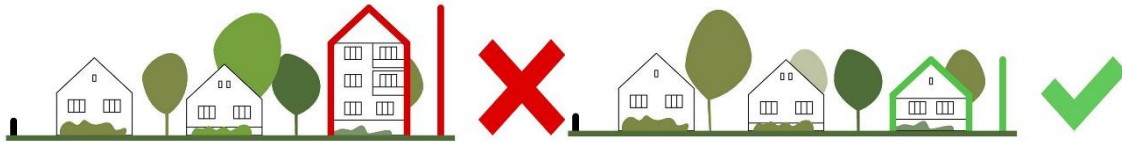
TELEPÍTÉS

A településen általánosságban a kialakult falusias lakóterületen a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt. A családi házak a telek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható a védett kert.

MAGASSÁG

Botykapeterd kialakult falusias településrészén a családi házak magassága közel azonos, jellemzően földszintesek. A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek a település utcaképebe.

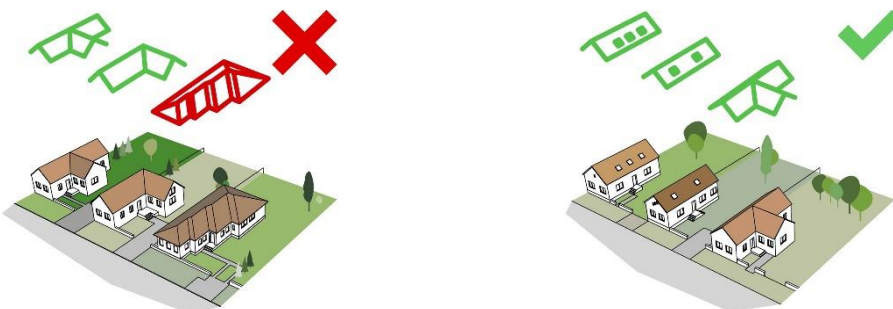
TETŐHAJLÁSSZÖG

Botykapeterd kialakult falusias lakóterületein a családi házak tetőhajlásszöge közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetük. A túl magas illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a meglévő környezethez.

TETŐFORMA

A kialakult falusias településrészén lévő családi házak tetőformája egyszerű. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével kell az megtervezni. Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú. Előfordul a településen, hogy az utcafronti épületszárny befordul az utcafrontra. Ez esetben az új épületeknél is ezt a mintát kell követni.

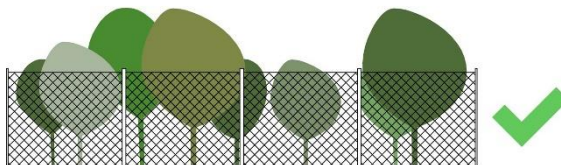
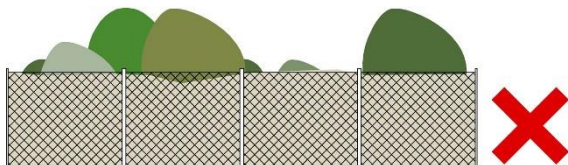
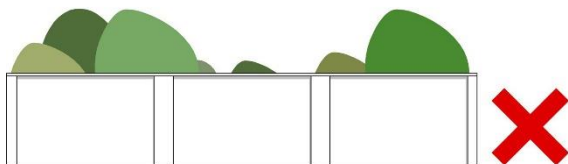
ANYAGHASZNÁLAT (SZÍNEK)

Botykapeterd település színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat. Botykapeterden a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedés és burkolat.

KERÍTÉS

Botykapeterd lakóterületein az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatók.

AJTÓK, ABLAKOK

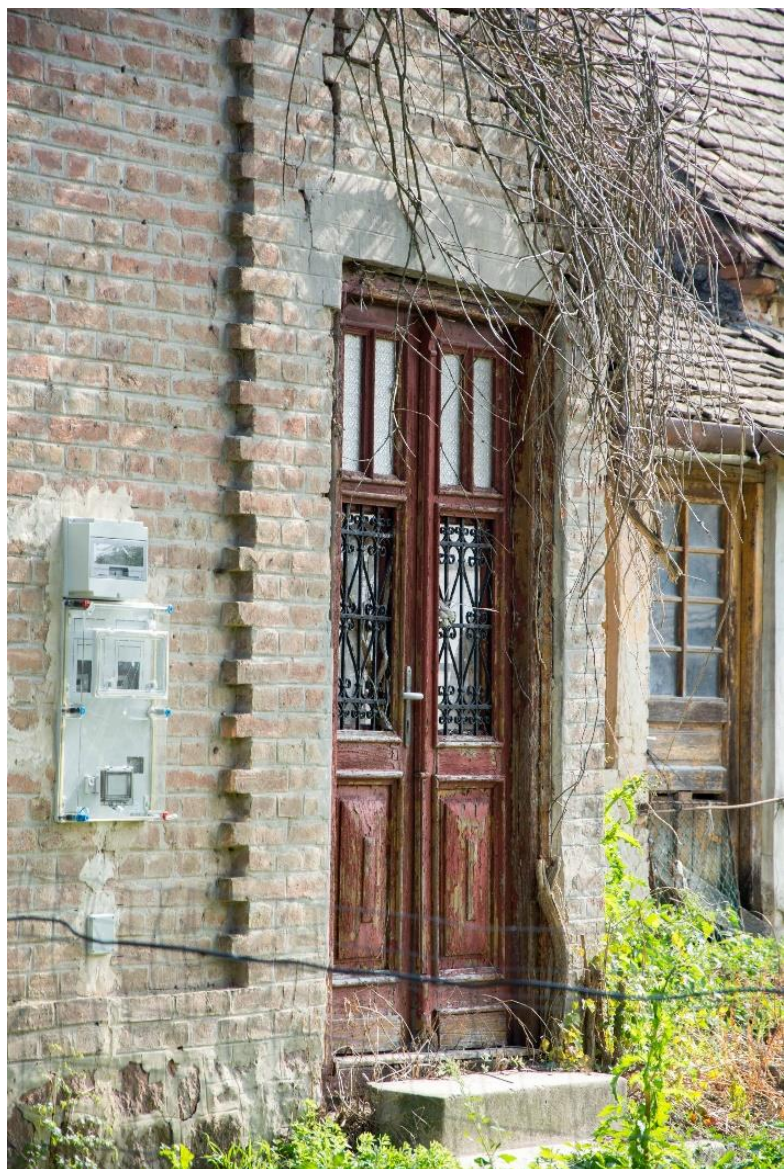
Az épületek külső megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért minőségi módon kell, hogy tegyünk. A településen található nyílászárók egyediséget mutatnak, mely sajátosság megőrzése a mi feladatunk is. A településen jól megfigyelhető: egy szárnyú, jellegzetesen két vagy osztás nélküli ablakok, utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással. A településen hosszanti kialakítású, keskenyebbnek tűnő ablakokat is megfigyelhetünk. Új ház építéskor érdemes körül járni a környéket, és inspirálódni, hogy az otthonunk minél jobban bele tudjon simulni környezetébe, ezzel is gazdagítva az utcaképet.

A felújítások során a nyílászárók cseréjénél fontos hogy megőrizzük a régi szerkezetek szépségeit és növeljük a műszaki tartalom minőségét.

A nyílászárókat (és azok árnyékoló szerkezeteit) nagy gondossággal válasszuk meg. Ne feledjük, hogy fontos elemei mind a háznak, mind az utcaképnek, így ennek tudatában válasszunk anyagot, színt és osztást.

Az épületek nyílászáróinál is van lehetőség a részletek kialakítására. Ezek a részletek is hozzájárulnak a homlokzat összképéhez, gazdagítják azt.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Az épületeink külső megjelenése, burkolása, vakolatának színezése, megmunkálása mindig is kedvelt tulajdonosi eszköz volt településünkön és természetesen máshol is. Ezentúl is lehetőséget kell hagyni, hogy formálják a saját képükre lakóhelyüket az itt lakók, de figyeljünk a végső összképre! A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, és utána inkább zavaróan hat az egységes képet mutató, tiszta településképben. A jól megválasztott burkolat nem csak a hangulatot, hanem az épület védelmét is szolgálja.

A téglá mint burkolat nem jellemző a település képében, melléképületeknél találjuk meg. Azonban új épületek esetében lehetőség nyílik a téglá

mint homlokzati anyag használatára.

A cserépfedés alkalmazása a kialakult falusias településrészekben, ha az natúr vagy a település képével harmonizáló színű minden esetben egy elfogadott megoldás lehet.

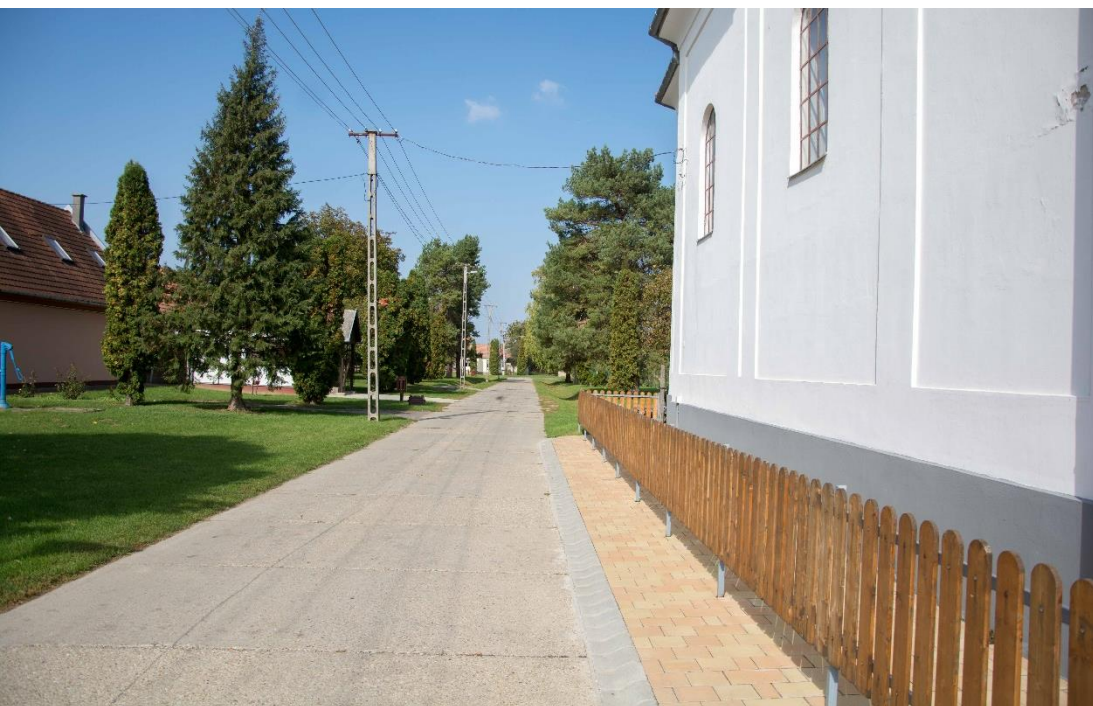

A kevés anyagot használó homlokzatok estén is lehetőség van impozáns épületegyüttes kialakítására.

A cserépfedést használó épületek esetében a kémények kialakításakor lehetőségünk van a téglából falazott megoldásokra.

A vakolt homlokzatok kialakításakor elfogadható az alapszíntől eltérő, ahhoz illeszkedő színvilágú lábazati rész.

A téglá anyaghasználatú épületek homlokzati területein az azonos anyagból készült részletek kialakítására.

RÉSZLETEK

A régi házak részleteit öröm megfigyelni! És az új házak építése előtt tanulságos is. Elődeink fa és fémmunkái csodálatosak, formakincsük időtálló, az alkalmazott anyag szépen öregszik. Házaink kiegészítői, a kerítések, lámpák, árnyékolók, postaládák, korlátok egytől egyik aktívan alakítják a végső látható képet, hangulatot. Akkor járunk jól, ha mindent egyforma igényességgel, odafigyeléssel tervezünk meg, választunk ki. A színek használata, a változatosság gyönyörködtet, ezek összképének gondos kitalálása odafigyelést igényel. Ezek a részek akár sűrűbben is cserélhetőek, ha a tulajdonos már mást szeretne (mégis túl élénk a szín) vagy az elérhető technika lehetővé teszi (LED-es lámpák, motoros kapu, rejtett árnyékoló).

A homlokzaton megjelenő részletek esetében fontos, hogy a meglévő és az újonnan kialakítandó elemek esetében is törekedni kell a minőségre, amely nagyban hozzájárul a homlokzat és az egész épület minőségi megjelenéséhez.

A vakolatban kialakított részleteket tudjuk kombinálni festéssel létrehozott elemekkel. Itt fontos figyelni az alapszín és részlet színének összhangjára.

A részletek, legyen az homlokzati mezőben, párkány vagy oromfal mentén, bárhol kialakítható, akár azonos anyagból eltérő vagy azonos színhasználat mellett) és minden esetben impozáns összképet kölcsönözhetnek az épületeknek.

A homlokzati részleteknél lehetőség van a vakolt felületeket téglá anyagú részletekkel együtt alkalmazni, ezzel is szebbé téve az összképet.

KERÍTÉSEK

A településen támogatott az áttört kerítések alkalmazása, amelyek betekintést engednek a kert és a ház környéki szép környezetbe.

A kerítések kialakításánál is fontos ügyelünk a megnyerő és utcaképbe illeszkedő kialakításra, mivel ez az első mindenki által látott felület, amely kapcsolódik az épületünk.

A kerítések finom részleteinek megőrzése elengedhetetlen, hogy megtarthassuk annak eredeti értékeit. Ezt kell szem előtt tartani az esetleges felújítások, átépítések alkalmával.

KERTEK

Településünknek és épületeinknek egyaránt illeniük kell abba a környezetbe, amelyet az adott helyen az ember és a természet közösen formált. A kialakult falusias lakóterületen a tájba illesztés során a hagyományos településképp megőrzése az elsődleges cél, amely jelen esetben a helyi védelem fenntartása érdekében is szükséges. Az épületeket csak részlegesen takarjuk, árnyékoló fákat a déli kitettségű falak közelében ültessünk. Az előkertbe ültetett fák, cserjék helyének megválasztásakor vegyük figyelembe a ház homlokzati kialakítását, nyílászáróinak elhelyezését. A kerti építményeket takarjuk, hogy az épület jobban érvényesüljön. A régi épületek bővítése, felújítása során fokozottan ügyeljünk a már meglévő fásszárú növényzet megóvására. A ház méreteinek érzetét a környező növényzettel befolyásolhatjuk. Szándékunk szerint magas növényzettel csökkenthetjük, alacsony növényekkel növelhetjük a ház méretének érzetét.

A szépen karbantartott kert nagyban hozzájárul az épület szép megjelenéséhez.

A fák megfelelő számú és távolságú telepítése impozáns kertképet ad.

A kertek belsőjében lehetőségünk nyílik a különböző magasságú és kiterjedésű növényeket együttesen alkalmazni. Ezek ha azok rendezetten vannak elhelyezve megnyerő képet mutatnak, ezzel emelve az összkép megjelenését.

Az átláthatatlan
növényfalakat jól
használhatjuk a
hátsó kertek
növényeként, oly módon,
azzal ne takarjon ki túl
sokat az épületünkéből.
Előkerti alkalmazása
nem javasolt.

A kertekben elhelyezett
színes virágok vagy
változatos
növénytelepítés
alkalmazása jó eszköz
lehet a megnyerő kerti
kép kialakításában,
azonban szükséges a
folyamatos gondozás,
hogy ez mindig
érvényesüljön.
A kerteken belül a jól
megoldott burkolat
elválasztó sávok
nagyban segítik a
terület megjelenését.

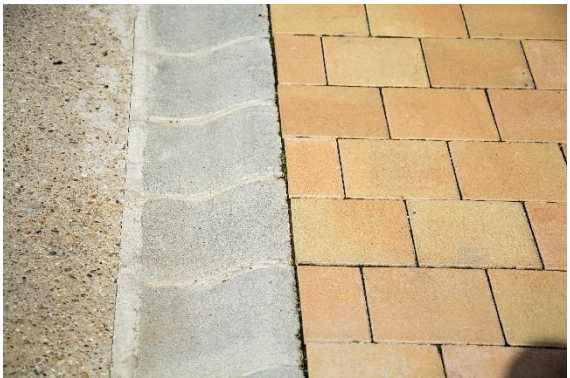
A településen található melléképületek esetében is figyelni kell az épületek külvilág felé mutatott képére. Ennek szintén minőségi kialakítással kell rendelkezni, illeszkedve a többi épülethez és az utcaképhez is.

A kerten belül kialakított közlekedő felületek burkolatainak is illeszkedni kell az összképbe. Itt is jó lehetőségeket nyújt a téгла anyag használata. (forrás: <http://tak.lechnerkozpont.hu/node/7040>)

A téglához hasonló kiselemes burkolatok használata is megoldást jelenthet. (forrás: <http://tak.lechnerkozpont.hu/node/7036>)

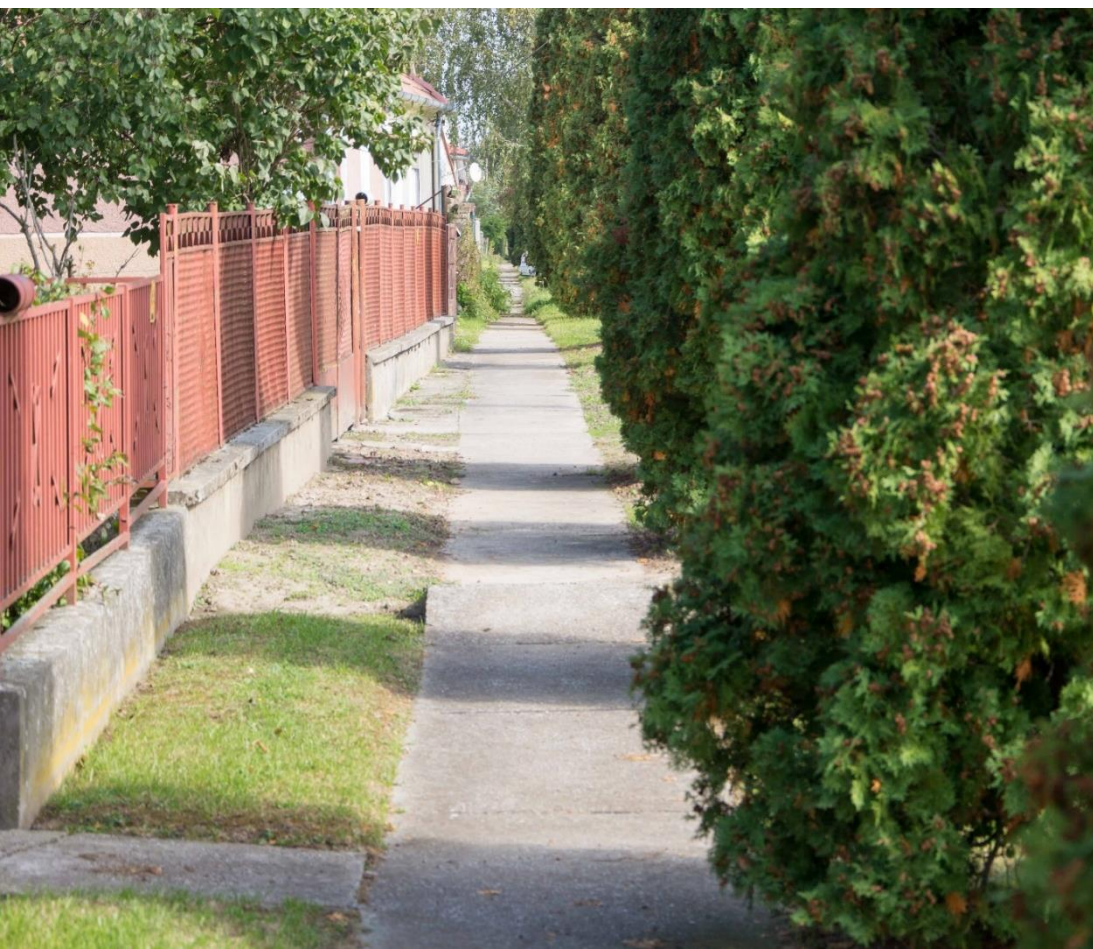
Azok a burkolat típusok is megjelenhetnek az épületek környezetében, amelyek nem a régies megjelenést mutatják.

KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA: UTCÁK

A településképi javításához a legtöbb esetben nem szükséges nagy beavatkozás, a rendezettség érzésének elérése már fél siker. A közterületek megfelelő fenntartása, a már nem használt közterületi elemek elbontása (a szükséges esetekben) látványos előrelépést jelenthet. A különböző felületek határozott szétválasztása (pl. szegélykövek alkalmazásával) szintén jelentős javulást eredményezhet. Fontos odafigyelnünk a folyamatosan átalakuló településszélek rendezésére. A település vonalas elemei vezetik a tekintetet, felfűzik a települést alkotó elemeket, ezért harmonikus, egységes kialakításuk fontos. A településen áthaladók leginkább ezen útvonalakon haladva alakítják ki a településről alkotott képüket. Külön figyelmet kell fordítani az infrastruktúra hálózat elemeinek kiépítésére, nyomvonalvezetésére, felszíni és felszín alatti elemeinek tájba illesztésére is. Az utcakeresztmetszet jól tükrözi a telkek és az utcák viszonyát, a település szerkezetét, ezért fontos, hogy jól használható, harmonikus módon alakítsuk ki. A járdák közelében alacsony cserjék középmagas cserjefoltokkal, majd fák, ismét cserjék, végül cserjékkel oldott parkolóhelyek kialakítása kötheti össze a járdát és a közutat. Törekedjünk a térhasználatok világos szétválasztására. Ne alkalmazzunk gyepet az utak, parkolóhelyek közelében, hogy elkerüljük a gyepré parkolást. A fasorok kiemelik a település fő útvonalaait, irányítják a tekintetet. A fasorok kialakításakor ügyeljünk arra, hogy a megfelelő távolságra ültessük őket, figyelembe véve végleges méretüket. Olyan fajokat válasszunk, amelyek nem nőnek bele a felsővezetékbe, egyéb közművezetékbe és az út fölé, akadályozva a biztonságos közlekedést. A jó faválasztással és ültetéssel elkerülhető a csonkolással kialakult fák csúnya látványa. Fontos, hogy a felszín alatti vezetékek (víz, gáz, csatorna, elektromos áram, telefon és internet kábel) tervezésekor kialakításánál is gondoljunk a fák gyökereinek helyigényére.

Kerüljük fasorok kialakítását élénk lombosított fajokból (pl. vérszilva –Prunus cerasifera)

*Az utcák rendezett,
karbantartott megjelenése
elengedhetetlen a
településkép egészének
javításához, fenntartásához.*

Az utcaképet nagyban befolyásoló elem az utak mentén telepített növényállomány, amelynek megfelelő telepítése és gondozása elengedhetetlen a település egész területén.

*Az utak és telepített
faállomány közötti területen
általánosságban az árok
területek találhatók,
amelyek rendszeres
karbantartás mellett*

KÖZTEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

A közösségi szabadterek azok a találkozási pontok, ahol a településhez, településrészhez és a helyi közösséghez tartozásunkat a természethez kapcsolódva, szabadabban élhetjük meg. Mivel rendszerint hosszabban tartózkodunk ezeken a helyeken, megjelenésük fokozottan fontos. Rendszerint ezért e teresedések összetett tervezését szakemberek csoportja végzi.

A nem megfelelő tér biztosítása rossz használathoz, a környezet gyors leromlásához vezet. A teresedések kialakításakor fontos felmérni a használók várható szokásait, a használók számát, a használat időszakait, jellegét. A megfelelő mennyiségű és minőségű teret szükséges biztosítani a tevékenységekhez és a közlekedéshez. A növényfajok megválasztása és ültetése során azok térigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra árnyékolásukkal.

Alapvető szükséglet a megfelelő térformálás.

A közterületek és parkok esetében is lehetőség van fák és magasabb cserjék ültetésére, amelyek lehetnek olyanok is amelyek nem rendelkeznek terméssel, csak a dekorációs értékük miatt lettek telepítve.

*Az ültetett növényzet
használatával egy
hosszú távon is vonzó
környezet hozható létre.
Településünkön több
helyen is megtalálható
impozáns telepített
növényállomány. A
növényzet rendezett
kialakítása szép utcakép
létrehozását teszi
lehetővé.*

Településünkön több
helyen is megtalálhatók
azok a „virágos ládák”
amelyek rendszeres
karbantartás mellett
nagyban hozzá tudnak
járulni a településképhez.

3 : PINCEHEGYI TERÜLET

MAGASSÁG

Botykapeterd pincehegyi területein a présházak házak magassága közel azonos, jellemzően földszintesek. A meglévő épületek környezetébe épülő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek a terület összképébe.

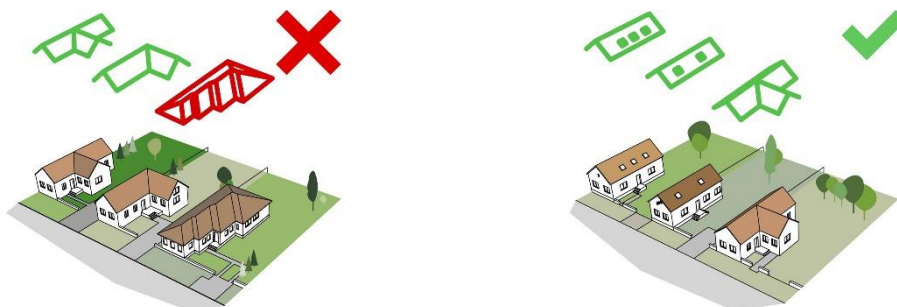
TETŐHAJLÁSSZÖG

Botykapeterd pincehegyi területein a présházak tetőhajlásszöge közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. A túl magas illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a meglévő környezethez.

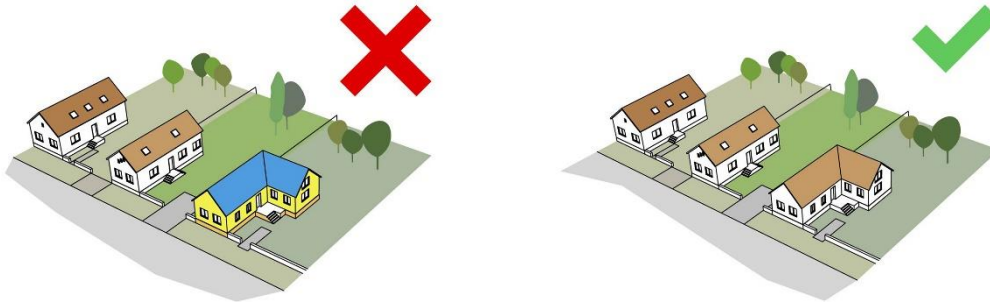
TETŐFORMA

A pincehegyi településrészen présházak tetőformája egyszerű. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével kell illeszkedni. Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házból álló összkép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

ANYAGHASZNÁLAT (SZÍNEK)

Botykapeterd pincehegyi területének színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat. A területen a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedés és burkolat.

A présházak esetében sok esetben alkalmaznak téglát, amely natúr színben jelenik meg a homlokzaton..

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Az épületeink külső megjelenése, burkolása, vakolatának színezése, megmunkálása mindig is kedvelt tulajdonosi eszköz volt településünkön és természetesen más hol is. Ezentúl is lehetőséget kell hagyni hogy formálják a saját képükre lakóhelyüket az itt lakók, de figyeljünk a végső összképre! A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, és utána inkább zavaróan hat az egységes képet mutató, tiszta településképből. A jól megválasztott burkolat nem csak a hangulatot, hanem az épület védelmét is szolgálja.

A kevés anyagot használó homlokzatok estén is lehetőség van impozáns épületegyüttes kialakítására.

A homlokzat struktúrájába illeszkedő részletek alkalmazásával létre tudunk hozni megnyerő homlokzatokat.

Figyeljünk rá, hogy ne legyen a létrejövő felület túldíszített, giccsbe hajló.

KERTEK

A pincehegyi területek esetében a kert szinte teljes területe a megművelt kert részéhez tartozik. Amelyben az épületek az ezeknek megművelését elősegítő funkciókat rejtik. Jellemzően szőlő műveléssel foglalkoznak ezen a területen..

A terület jelentő részén szőlő tökéket találunk. Amelyek a látvány úgy módosítják, hogy az épületeket megbúvó apró tömegekké transzformálják. Ezen területek esetében is fontos szerepe van a gondozott kerteknek, amelyek jelen esetben is növelik az adott terület vizuális értékét.

6_JÓ PÉLDÁK I ÉPÜLTEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

.....
*Épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés),
kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása*

*A homlokzatok visszafogott
egyszínű színhasználata és
a részletekben megjelenő
esetleges más anyaggal való
együttös használata
egységes utca képet
eredményez a kialakult
falusias lakókörnyezetben.*

Az épületek tömegarányának helyes megválasztása fontos szempont kell, hogy legyen. Példaként kell, hogy szolgáljanak a település meglévő épületeinek szemrevételezése, az esetleges felújítások és átalakítások helyes megválasztása

A homlokzat visszafogott egy színt használó kialakítása, esetlegesen alapszín azonos díszek elhelyezése elfogadott és támogatandó, ha az nem lesz túlzó. A falusias lakóterületekre jellemző tornácos kialakítás sok helyen már eltűnt, amit a felújítások során meg kell őrizni, ha a ház eredeti állapotában megtalálható volt.

A kevés színt használó homlokzatok és a természetes terméskő lábazatok együttes használata egy elfogadott megoldás az épületek kialakítása során.

A épületek utcafrontra merőleges tetőgerinccel egymás mellé sorolt képe szép összképet mutat, amihez nagyban hozzájárul az előtte elhelyezkedő szépen karbantartott zöldfelület.

A homlokzaton alkalmazott téglák anyagok nem minden esetben kell hogy a megszokott vörös színvilággal rendelkezzenek. Lehetséges azt a homlokzat színvilágához illő színvilággal alkalmazni.

A településen megtalálható pincehegyi területek esetében is megtaláljuk a megfelelő minőségű jó példákat, amelyek szintén példaként kell hogy szolgáljanak az új épületek építése esetén. Jelen esetben egy téglahomlokzatú présház szép kialakítása és megóvott állapota a mérvadó.

*A pincehegyi területekre jellemző
présházak többségében a földszintes
kialakítást követik kevés helyiséggel.
Erre jó példa ez a Nagypeterd
pincehegyi területén található
présház is, amely szépen alkalmazza
a féglát, mint homlokzati anyagot és
a területre jellemző tömegarányú
épületet.*

A találhatunk jó példákat a megfelelő tömegarány és anyaghasználatra, amely esetben az épület déli homlokzatán megjelenik a keskeny tornácos kialakítás, amelynek része a szerkezetekre felfuttatott növényzet is. Jelen példa Nagypeterd pincehegyi területeiről származik.

A présházak kialakításánál jó megoldás lehet a vakolt homlokzattal ellátott épület is. Jelen helyzetben a példa Nagyváty pincehegyi területeiről származik, egy a föld szintjéről lesüllyesztett épület.

A pincehegyi prësházak esetében a téglá homlokzati anyag festésével is lehetőségünk van pozitív példa kialakítására a településünk pincehegyi területei esetében is. Az épület Nagyváty pincehegyi területén található

7_JÓ PÉLDÁK I SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

Sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

A köztéren elhelyezett hirdető táblák minőségi kialakítása fontos a településen élők és az ide érkezők tájékoztatása miatt.

A közterületeken elhelyezett szobrok és emlékművek fontos szerepet játszanak a település képben és életében. Ezért ezek minőségi megjelenése elengedhetetlen.

A köztéri kutak fontos részei a település életének. Megjelenésük ezáltal sokban hozzájárul az utcaképhez. Fontos hogy folyamatos karbantartással őrizzük meg állapotukat.

A településen elhelyezett köztéri alkotások minőségi kialakítása elengedhetetlen a település összképe szempontjából.

IMPRESSZUM

.....

BOTYKAPETERD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

nagypeterd@hotmail.com
7900 Botykapeterd, Kossuth L. u. 24.
Telefon: +73 346 006
Polgármester: Gellér Jánosné
Főépítész: dr. Gyergyák János

KÉSZÍTETTE:

AU.ROOM Építész Műhely Kft.
Cserényi-Vörös Erika E.V.

dr. Gyergyák János, Paári Péter
dr. Cserényi-Vörös Erika

FOTÓ:

dr. Gyergyák János, Paári Péter, Horváth Márton

BORÍTÓ:

dr. Gyergyák János, Paári Péter

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ ÁBRÁI:

Lechner Tudásközpont: Kiss Luca, Novák Sándor,
Weizskopf András

GRAFIKAI TERVEZÉS:

dr. Gyergyák János, Paári Péter

BETŰTÍPUS:

Isocpeur

Készült Magyarország Kormánya megbízásából, a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan

Botykapeterd, 2017.